

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

**Факультет/інститут
Навчально науковий інститут мистецтв**

**Кафедра методики музичного
виховання та диригування**

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ФІЛОСОФІЯ

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Освітня програма Середня освіта (Музичне мистецтво)

Спеціалізація 014.13 Середня освіта (Музичне Мистецтво)

Спеціальність 014 Середня освіта (за предметними спеціалізаціями)

Галузь знань 01 ОСВІТА / ПЕДАГОГІКА

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від 04 вересня 2023 р.

м. Івано-Франківськ – 2023 р.

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація до курсу
3. Мета та цілі курсу
4. Компетентності
5. Результати навчання
6. Організація навчання курсу
7. Система оцінювання курсу
8. Політика курсу
9. Рекомендована література

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Філософія
Викладач (-і)	Даниляк Ростислав Петрович, Білоус Світлана Іванівна
Контактний телефон викладача	0978836373
E-mail викладача	danylyak@i.ua
Формат дисципліни	Цикл загальної підготовки. Обов'язкові дисципліни.
Обсяг дисципліни	90 год. 3 кредити
Посилання на сайт дистанційного навчання	http://www.d-learn.pu.if.ua/index.php?mod=course&action=ReviewOneCourse&id_cat=122&id_cou=5944
Консультації	
2. Анотація до курсу	
<p>Навчальна дисципліна «Філософія» викладається студентам третього курсу спеціальності 014.13 – Середня освіта (Музичне мистецтво). В межах лекційного викладу та семінарської практики з «Філософії» зосереджено на історико-філософській складовій напрямів думки, а також на опрацюванні ключових ідей та понять, аналізі сучасних підходів до найважливіших філософських проблем минулого й сьогодення. Курс лекцій присвячено основним тенденціям, що характерні для розвитку античної, середньовічної, ренесансної, (з особливим акцентом на німецькій класиці) філософії та особливостям сучасного етапу розвитку філософського осягнення світу, актуальному стану розвитку філософських уявлень про буття, свідомість, пізнання, метод, людину, культуру та цивілізацію, а також на суспільство та історичний процес. Зміст семінарських занять цілком корелюється з лекційним матеріалом, оскільки їхня мета полягає у поглибленому вивченні матеріалу, котрий, як передбачається, дає змогу студентам виробити власну світоглядну позицію. Завдання, які має на меті вирішити пропонована дисципліна, мають в собі не лише засвоєння певних знань з таких галузей філософії, як історія філософії, онтологія, гносеологія, методологія, філософська антропологія, філософія культури та історії, соціальна філософія, але й набуття студентами вмінь опрацьовувати самостійно навчальну літературу, критично мислити, а також вільно висловлювати свою точку зору на ті чи інші питання.</p>	
3. Мета та цілі курсу	
<p>Метою дисципліни є необхідність пояснити студентам місце та роль філософії у контексті світоглядного знання, а також ознайомлення їх в процесі вивчення дисципліни із найголовнішими рисами філософського мислення та методології, із найбільш значущими світоглядними ідеями на всіх етапах цивілізаційного розвитку. Завдання дисципліни полягає у: розкритті предмету та завдання філософії, ознайомити їх із особливостями історичного розвитку, розтлумачити найважливіші ідеї представників античної, середньовічної, ренесансної, новочасної та сучасної філософії, а також пояснити місце української філософської думки в контексті світової та з'ясувати найважливіші позиції філософського осмислення буття, свідомості, пізнання, методу, людини, історії, суспільства, культури.</p>	
4. Компетентності	
<p>Вивчення дисципліни «Філософія» сприяє формуванню у студента таких фахових компетентностей: Інтегральна компетентність: - здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у мистецькій діяльності, що передбачає застосування теоретичних знань з філософії. Загальні компетентності: здатність студента до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, здатність бути критичним та самокритичним., розуміти цінність та повагу до існування та право на життя різноманітності та мультикультурності. Спеціальні компетентності: здатність</p>	

розрізняти змістовні та формальні складові процесів та явищ, з якими має справу музикант; здатність аналізувати структуру явищ та процесів, функції елементів систем, що мають стосунок до музичного мистецтва, здатність до співставлення загального культурного фону та індивідуальних особливостей діяльності музиканта. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, здатність до критичного мислення, здатність проявляти ініціативу та генерувати нові ідеї (креативність).

Здатність усвідомлювати взаємозв'язки та взаємозалежності між усіма елементами теоретичних та практичних знань музичного мистецтва; здатність застосовувати базові знання провідних музично-теоретичних систем та концепцій, історичних та культурологічних процесів розвитку музичного мистецтва у виконавській та педагогічній діяльності.

5. Результати навчання

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати: зміст та призначення основних філософських категорій, характерні риси античного, середньовічного, ренесансного, новочасного та сучасного світогляду, найважливіші поняття філософії кожного з періодів, суть зв'язків та відмінностей між головними філософськими позиціями;

вміти: опанувати історичні та теоретичні аспекти філософського знання застосовувати одержані знання у навчальній та професійній діяльності, орієнтуватися у світоглядних парадигмах, критично оцінювати соціальні, культурні, політичні та інші процеси, розвивати критичні та аналітичні здібності мислення, здійснювати педагогічну діяльність, застосовувати теоретичні знання з історії України, української культури, філософії, української та іноземної мов в процесі педагогічної діяльності, використовувати і аргументувати методи та прийоми викладання, аранжувати вокально-інструментальні твори для будь-якого складу хору; створювати обробки народних пісень для будь-якого складу хору способом гармонізації; виконувати хорові твори на інструменті.

6. Організація навчання курсу

Обсяг курсу

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	20
семінарські заняття	10
самостійна робота	60

Ознаки курсу

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
П'ятий	014 «Середня освіта (Музичне мистецтво)»	Третій	Нормативний

Тематика курсу

Тема, план	Форма заняття	Література	Завдання, год	Вага оцінки	Термін виконання
------------	------------------	------------	---------------	----------------	---------------------

Модуль 1.

Вступ до філософії та основні етапи її історичного розвитку

<p>Тема 1. Філософія як форма самовизначення людини у світі. Особливості становища людини у світі та необхідність її самовизначення. Поняття та типологія світогляду. Світогляд і філософія. Особливості історичного формування філософії та характерні риси філософського мислення.</p>	Лекція	Осн. 1, 6, 8, 12, 22-25, 29, 3; доп. 5, 12, 15, 29	2 год Конспектування, робота з літературою	Згідно системи оцінювання курсу	Згідно робочої програми навчальної дисципліни Вересень 1 тиждень
<p>Структура і функції філософського знання. Охарактеризувати природу філософського знання Виділити основні концепції походження філософії. Розглянути та порівняти історичні типи світогляду</p>	Самостійна робота	Осн. 3, 7, 10-12, доп. 40, 46-48 Інтернет ресурси	10 год.		Згідно робочої програми навчальної дисципліни
<p>Тема 2. Антична, середньовічна та ренесансна філософія Особливості, умови формування та етапи розвитку античної філософії. Розвиток ідей в античній філософії на основних етапах її розвитку натурфілософія, висока класика, пізня антична філософія. Еволюція та особливості схоластичної думки. Суперечка про універсалії. Середньовічна філософія мусульманського Сходу</p>	Лекція	Осн. 6,8,10,12- 15,19 доп. 1,19,24,20,3 3,35	4 год..	Згідно системи оцінювання курсу	Згідно робочої програми навчальної дисципліни Вересень 2 -3 тиждень

<p>Загальні особливості середньовічної філософії. Патристика про місце філософії в релігійному житті суспільства. Схоластика і містика: спільне та відмінне. Епоха Відродження в історії Європи: загальна характеристика духовного життя. Провідні ідеї та основні представники ренесансного гуманізму, неоплатонізму та натурфілософії.</p>	Самостійна робота	Інтернет ресурси	10 год		Згідно робочої програми навчальної дисципліни
<p>Тема 3. Філософія Нового часу та німецька класична філософія Особливості духовних процесів та розвитку філософії в епоху Нового часу. Нове бачення пізнання в епоху Нового часу: розвиток методології та гносеології. Онтологічні, антропологічні та соціальні ідеї у філософії Нового часу.</p>	Семінарське заняття	Осн. 2,7,10-12,16-19,21,22,29 доп. 3,6,9,11,14-17,19	2 год.	Згідно системи оцінювання курсу 50 балів (усні відповіді на семінарських заняттях)	Згідно робочої програми навчальної дисципліни Жовтень
<p>Місце німецької класичної філософії в історії новосвітової філософії: провідні здобутки філософії І.Канта та Г.Гегеля. Зміст «антропологічного принципу» у філософії Л. Фейєрбаха. Особливості німецького «філософського духу». «Критичний ідеалізм» Канта: логіка розвитку ідей. Філософські</p>	Самостійна робота	Інтернет ресурси	18 год		Згідно робочої програми навчальної дисципліни

погляди Й. Фіхте та Ф. Шеллінга. Теорія абсолюту					
Тема 4. Сучасна неklasична філософія Порівняльна характеристика вихідних ідей класичної та неklasичної філософії. Філософські ідеї А.Шопенгауера та С.Кіркегора. Ф.Ніцше як засновник «філософії життя». Ф.Ніцше та ніцшеанці. Загальні особливості філософії ХХ ст. та її основні напрями: представники сцієнтистської філософії ХХ ст.	Лекція.	Осн.4,6-9,13-15,19-21,27,32 доп.1,2-4,5,15,18-21	2 год.	25 балів (написання тестових завдань)	Згідно робочої програми навчальної дисципліни Жовтень
Тема 5. Основні тенденції сучасної філософської думки. Ірраціоналізація філософії. «Філософія життя». Екзистенціалізм та проблема людини. Феноменологія та герменевтика в культурі ХХ ст.: співвідношення підходів в межах парадигми гуманітарного знання. Постмодернізм як явище культури та мислення. Основні ідеї	Лекція	Осн. 3,6,10,14-16, 19-21,29 доп. 3,5,6-9,27,29,33	4 год	Згідно системи оцінювання курсу	Згідно робочої програми навчальної дисципліни

Вихідні ідеї екзистенціалізму, філософської антропології, персоналізму та фрейдизму. Основні напрями релігійної філософії XX ст. Провідні тенденції сучасного розвитку європейської філософії.	Самостійна робота	Інтернет ресурси	12 год		Згідно робочої програми навчальної дисципліни
Тема 6. Історія розвитку української філософії Особливості та джерела філософії доби Київської Русі. Філософія доби ренесансу в Україні. Філософські курси Києво-Могилянської академії. Філософські ідеї Г.Сковороди. Філософські ідеї в літературі та громадсько-політичній думці XIX-поч. XX ст.	Семінарське заняття	Осн 9,11,13-15,29,31 доп. 2,4,9,12,15-18,25,29	2 год	Згідно системи оцінювання курсу	Згідно робочої програми навчальної дисципліни Листопад
Шляхи розвитку української філософії у XX ст.	Самостійна робота	Інтернет ресурси	10 год		
Модуль 2 Теорія філософії в основних її розділах					
Тема 7 Філософське розуміння поняття «буття» та поняття свідомості. Сутність онтологічної проблематики. Основні онтологічні проблеми. Історичні підходи до проблеми буття. Сучасна наука про рівні та форми виявлення буття. Сутнісні ознаки свідомості: їхній зміст та значення. Структура свідомості. Аналіз та оцінка основних концепцій походження свідомості.	Семінарське заняття.	Осн 3,5,8-11,21,25,29 доп. 10,13-14,22,28,31	4 год	50 балів (усні відповіді на семінарських заняттях)	Згідно робочої програми навчальної дисципліни Листопад

<p>Тема 8. Проблема пізнання та методу у філософії. Поняття пізнання, його суб'єкта та об'єкта. Базові гносеологічні проблеми. Види, рівні та форми пізнання. Істина як філософська проблема. Теорії істини. Поняття методу у філософії. Властивості методу. Класифікації методу.</p>	Лекція	Осн. 18,19,21,27, 29,34 доп. 28,31,33-34	4 год.	25 балів (написання тесту)	Згідно робочої програми навчальної дисципліни Грудень
<p>Тема 9. Людина, історія, культура як предмет філософського аналізу. Співвідношення понять «людина – індивід – особа – особистість – індивідуальність».</p>	Семінарське заняття	Осн. 11,14-17, 18-22, 32,35 доп. 24,27,29,31, 33,38	2 год		Згідно робочої програми навчальної дисципліни Грудень
<p>Тема 10. Цінності людського буття. Свобода як людська цінність. Історія як предмет філософського осмислення. Сучасні проблеми філософського розуміння культури. Суттєві ознаки культури. Вихідні характеристики цивілізації. Глобальні проблеми сучасної цивілізації.</p>	Лекція	Осн. 2, 15,17-19, 21,26-28, доп. 11,15-17, 25,27-28,	4 год.		Згідно робочої програми навчальної дисципліни
7. Система оцінювання курсу					
Загальна система оцінювання курсу	Загальна кількість балів в межах залікового курсу: 100. Розподіл балів: 0 – 49 балів – «не зараховано»; 50 – 100 балів – «зараховано». Оцінка розраховується як середнє арифметичне з усіх отриманих на семінарських заняттях, помножене на 20. Приклад: $((3+4+4+4) / 4) \times 20 = 3,75 \times 20 = 75$ (балів).				
Вимоги до письмової роботи	Дві письмові роботи у вигляді тестів. Тест 1 охоплює матеріал тем 2, 3 та 4. Кількість тестових завдань: 10. Тести закритого типу (з варіантами відповідей). Кількість варіантів відповідей: 5. Кількість вірних відповідей: кілька. Час виконання: 20 хв. (в межах				

	семінарського заняття). Тест 2 охоплює матеріал тем 6 та 7. Кількість тестових завдань: 20. Тести закритого типу (з варіантами відповідей). Кількість варіантів відповідей: 5. Кількість вірних відповідей: кілька. Час виконання: 30 хв. (в межах семінарського заняття).
Семінарські заняття	В межах п'яти запланованих семінарських занять є обов'язковими дві усні відповіді, які оцінюються як «незадовільно», «задовільно», «добре», «відмінно». Обов'язковим є написання двох тестових робіт на семінарських заняттях 4 та 7. Результат оцінюється як «незадовільно», «задовільно», «добре», «відмінно».
Умови допуску до підсумкового контролю	Підсумковий контроль виставляється за результатами семінарських занять. Наявність щонайменше чотирьох оцінок (двох – за усні відповіді та двох – за письмові роботи) не нижче, ніж «задовільно», є достатньою підставою для зарахування курсу.
8. Політика курсу	
Допускається пропуск одного семінарського заняття без відпрацювання. За наявності більшої кількості пропущених семінарських занять або невиконаних тестових завдань необхідно відпрацювати їх шляхом усної відповіді по відповідній темі або написання тесту. Відпрацювання проводяться в межах консультацій. При бажанні студента підвищити підсумкову оцінку пропонується виконання індивідуального завдання – опитування по термінологічному словнику.	
9. Рекомендована література	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Бердяев М. Философия свободного духа / М. Бердяев. – М.: Республика, 1994. – 480 с. История философии в терминах: навч. посіб./ А.І.Абдула, Н.П.Козаченко, О.П.Панафідіна. Кривий Ріг: Криворізький педагогічний інститут ДВНЗ «Криворізький національний університет», 2013. 175 с. 2. Бичко І.В. Філософія: Підручник для студ. вищих закладів освіти / І.В. Бичко, І.В. Бойченко, М.І. Бойченко та ін. – 2-ге вид., стер. – К.: Либідь, 2002. – 406 с. 3. Борисова Е.М., Джохадзе Н.И. Философия: Учебно-практическое пособие/Е.М. Борисова, Н.И. Джохадзе. – М.: МЭСИ, 2007. – 360 с. 4. Гегель Г. В. Ф. Наука логики. В 3-х томах. Том 1. Москва: Мысль, 1970. 501 с. 5. Гегель Г. В. Ф. Энциклопедия философских наук в 3 т. Т. 3. Философия духа. Москва: Мысль, 1977. 471 с. Гессен С.И. Основы педагогики. Введение в прикладную философию / С.И. Гессен. – М.: ШколаПресс, 1995. – 448 с. 6. Введение в философию: Учеб. пособие для вузов / Авт. колл.: Фролов И. Т. и др. - 3-е изд., перераб. и доп. - М.: Республика, 2003. - 623 с. 7. Вишневский М.И. Философия: учебное пособие/М.И. Вишневский. – Минск: Высшая школа, 2008. – 479 с. 8. Дюфренн М. Феноменология эстетического опыта /М. Дюфренн. – М., 1953. 9. Гуревич, П. С. Философская антропология / П. С. Гуревич. – М.: Омега-Л, 2008. – 608 с. 10. Зязюн І.А. Культурологія: українська та зарубіжна культура: Навч. посібник / І.А. Зязюн та ін. – К.: Знання, 2007. – 567 с. 11. Ингарден Р. Исследования по эстетике / Р. Ингарден. – М.: Изд-во иностранной литературы, 1962. – 572 с. 6. 12. Історія філософії: Словник / За заг. ред. В. І. Ярошовця. Київ: Знання України, 2006. 1200 с. 13. Кассирер Е. Философия символических форм / Е. Кассирер. – М., 1923. Киричок О.Б. Філософія: підручник для студентів вищих навчальних закладів. Полтава: РВВ ПДАА, 2010. 381с. 14. Коренева Н. А. Тезис о "конце искусства" в эстетике Гегеля и его трактовка в современной философии: дис. ... канд. филос. наук: 09.00.05. Москва, 2013. 125 с 	

15. Лосев А.Ф. Проблемы символа и реалистическое искусство / А.Ф. Лосев. – М.: Искусство, 1976. – 367 с.
16. Маслоу А. Мотивация и личность / А. Маслоу. – СПб.: Евразия, 1999.
17. Мистецька освіта в Україні: теорія і практика / О.П. Рудницька; заг. ред. О.В. Михайличенко. Суми: СумДПУ ім. А.С. Макаренка, 2010. – 255 с.
18. Надольний І.Ф. Філософія: Навч. посібник для студ. і аспірантів вищих навч. закладів / За ред. І.Ф. Надольного. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: Вікар, 2001. – 457 с.
19. Огородник І.В., Огородник В.В. Історія філософської думки в Україні. Курс лекцій: Навч. посіб./ І.В. Огородник, В.В. Огородник. – К.: Вища школа, 1999. – 543 с.
20. Пазенок В.С. Філософія: навчальний посібник. Київ: Академвидав, 2008. 280 с.
21. Петрушенко В. Л. Філософія: Курс лекцій: Навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти I-IV рівнів акредитації / Петрушенко В. Л. – К.: „Каравела”; Львів : „Новий світ-2000”, 2001. 448 с.
22. Петрушенко В.Л. Філософія: Курс лекцій: Навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти III-IV рівнів акредитації. 3-тє видання, перероб. і доповн. Львів: Магнолія плюс; видавець СПД ФО В.М.Піча, 2005. 506с.
23. Подольська Є.А. Філософія. Підручник. Київ: Фірма „Інкос”, Центр навчальної літератури, 2006. 704 с.
24. Присухін С.І. Філософія: навч. посіб./ С.І.Присухін. Київ: КНЕУ, 2008. 361, [7] с.
25. Присухін С.І. Філософія: Навч. посіб./ С.І.Присухін. – У 2 ч. – Ч.ІІ. Система філософії у визначеннях, поясненнях, схемах, таблицях. Київ: КНЕУ, 2006. 168 с.
26. Причепій Є.М. Філософія: підручник / Є. М. Причепій, А. М. Черній, Л. А. Чекаль. Київ Академвидав, 2006. 592 с.
27. Причепій Є.М., Черній А.М., Чекаль Л.А. Філософія: Підручник для студентів вищих навчальних закладів – К.: Академвидав, 2006 – 592 с.
28. Роджерс К. Теория личности; перевод В. Лях и А. Хомика / К. Роджерс // Rogers C. Client-Centered Therapy. – Boston: Houghten Mifflin, 1951.
29. Сковорода Г. Розмова п'яти подорожніх про істинне щастя в житті // Григорій Сковорода. Твори в двох томах. Том 1. Трактати, діалоги. Ред. Олекса Мишанич. Київ: УНІГУ & НАН України, 1994. с. 325-358.
30. Синиця А. Філософія : навч.-метод. посіб. / Андрій Синиця. –Львів : ЛДУФК, 2014. – 179 с.
31. Феномен человека. Антология / сост. П. С. Гуревич. – М.: Высшая школа, 1993. – 349 с.
32. Філософія: Навч. посіб. / Л. Губерський, І. Надольний, В. Андрущенко та ін.; за ред. І. Надольного. – К.: Вікар, 2008. – 534 с.
33. Філософія: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / С.П.Щерба, В.К.Щедрін, О.А.Заглада; За заг. ред. С.П.Щерби. – К.: МАУП, 2004. – 216 с.
34. Філософський енциклопедичний словник / Гол. ред. В. І. Шинкарук. К.: Абрис, 2002. 742 с.
35. Фромм Е. Анатомия человеческой деструктивности; пер. с нем. Э. Телятниковой / Е. Фромм. – М.: АСТ: АСТ Москва, 2006. 635 с.
36. Ярошовець В.І. Історія філософії: від структуралізму до постмодернізму. Підручник. Київ: Знання України, 2004. 214 с.

Допоміжна література

1. Августин Бл. Энхиридион, или о вере, надежде и любви. Київ:Уцимм-Пресс-Иса, 1996. 413 с.
2. Ансельм Кентерберийский. Сочинения. Москва: Канон, 1995. 400 с.
3. Антология мировой философии: В 4 т. Москва, 1969–1975.
4. Аристотель. Метафизика: В 4 т./ Аристотель. Москва: Мысль, 1983.
5. Асмус В. Ф. Иммануил Кант /В.Ф. Асмус. Москва: Наука, 1973. – 536 с.
6. Асмус В.Ф. Античная философия/В.Ф. Асмус. Москва: Мысль, 1976. – 543с.
7. Багалій Д. Український мандрований філософ Григорій Сковорода. Київ: Обрій, 1992. 472 с.

8. Безрогов В.Г., Мошкова Л.В. Европейская педагогика от античности до Нового времени: исследования и материалы: Сб. научных трудов. Ч.1-3 Москва: Изд-во РАО, 1993-1994.
9. Беркли Дж. Сочинения/Дж. Беркли. Москва: Мысль, 1978. 556 с.
10. Буддизм. Четыре благородных истины. Харьков, 2000. 992 с.
11. Бэкон Ф. Сочинения: В 2-х тт. Москва, 1971-1972.
12. Виндельбад В. От Канта до Ницше. Москва: КАНОН-пресс, Кучково поле, 1998, 494 с.
13. Вольтер Ф. Философские сочинения/ Ф. Вольтер — М.: Наука, 1988. — 560 с.
14. Гадамер Х. Г. Истина и метод. Основы философской герменевтики/Х.Г. Гадамер. — М.: Прогресс, 1988. — 704 с.
15. Гайденко, П. П. История новейшей европейской философии в ее связи с наукой Москва: ПЕРСЭ, 2000. 456 с.
16. Гельвецій К.А. Про людину, її розумові здібності та її виховання/К.А. Гельвецій. Київ: Основи, 1994. 416 с.
17. Гоббс Т. Сочинения: В 2-х тт. Москва, 1989.
18. Горський В.С. Історія української філософії/В.С. Горський. Київ: Наукова думка, 1996. 286 с.
19. Гегель Г. В.Ф. Основы философии права, або Природне право і державознавство. Київ: Юніверс, 2000. 336 с.
20. Данте Алигьери. Божественная комедия Москва: Наука, 1968. 627 с.
21. Данте Алигьери. Малые произведения/А. Данте. — М.: Наука, 1968. — 651 с.
22. Дао: гармония мира. — М.-Харьков: ЭКСМО-Пресс, Фолио, 2000. — 864 с.
23. Делез Ж., Гваттари Ф. Анти-Эдип. Капитализм и шизофрения Екатеринбург: У-Фактория, 2007. 672 с.
24. Делез Ж. Логика смысла. Фуко М. Theatrum philosophicum. Москва: "Раритет", Екатеринбург: "Деловая книга", 1998. 480 с.
25. Древнекитайская философия. Собрание текстов в двух томах. Москва, 1972.
26. Забужко О. Філософія української ідеї та європейський контекст. Київ: Основи, 1992. 126 с.
27. История античной диалектики. Москва.: Мысль, 1972. 335 с.
28. История диалектики. Немецкая классическая философия. Москва: Мысль, 1978. 365 с.
29. Кант И. Сочинения в 6 тт. Москва: Мысль, 1963-1966.
30. Кант И. Трактаты и письма. Москва: Наука, 1980. 709 с.
31. Конфуций. — Харьков: Фолио; Москва: ООО "Издательство АСТ", 2000. 445 с.
32. Кузанский Н. Сочинения в двух томах/ Н. Кузанский. — М., 1979.
33. Леви-Стросс К. Структурная антропология. Москва: Наука, 1985. 535 с.
34. Левчук Л.Т. Психологія: історія, теорія, мистецька практика: Навч. Посібник Київ: Либідь, 2002. 255 с.